

**OSBORNIA OCTODONTA, EEN WEINIG BEKENDE
MANGROVE-BOOM**

Het is merkwaardig, dat, in de wat plantensoorten betreft zoo goed bekende mangrove, toch nog planten schuilen, die blijken veel verder verspreid te zijn,

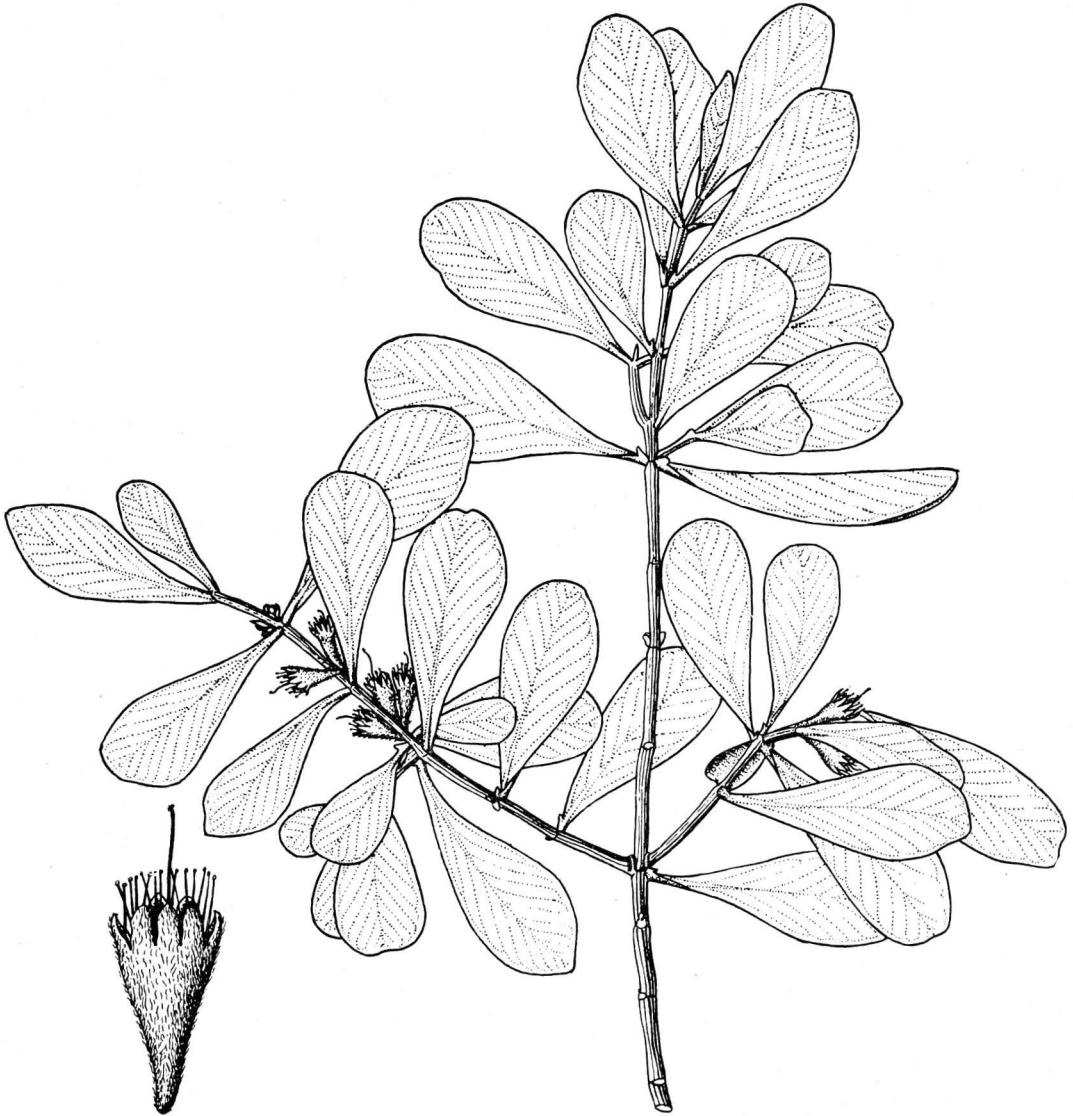

Fig. 1. *Osbornia octodonta* F. v. M. Bloeiende tak, nat. gr., bloem, 4 × vergr.

dan men denkt. Dit is o.a. het geval met de hier behandelde kleine boomsoort, die, zooals bijgaand kaartje doet zien (fig. 2), vn. tot het Oosten van den Archipel is beperkt, maar dan toch tot vlak bij Java voorkomt. Daar werd ze in W. Bali in 1934 ontdekt door den heer DE VOOGD bij Gilimanoe, aan de overzijde van Straat Bali, tegenover Banjoewangi. Dat is vn. de reden, dat wij deze gemakkelijk

herkenbare soort hier eens bespreken. Men kan zich immers niet aan den indruk onttrekken, dat, nu ze aan gene zijde van Straat Bali blijkt voor te komen, ze eveneens wel ergens in O. Java zal groeien. Er wordt immers aangenomen, o. a. op grond van het grootte verspreidingsgebied van vele mangrove-planten en hun verspreiding (zaden, vruchten) door zeewater, dat mangrove-planten zich „gemakkelijk” verspreiden, iets wat schijnbaar gelogenstraft wordt door het voorkomen van lokaal-endemen (volgens mij zijn dat altijd planten, die men nog niet elders heeft aangetroffen), zooals de in jg. 1928, blz. 136 door Dr VAN SLOOTEN beschreven *Lumnitzera lutea*.

Osbornia octodonta F. v. M., behoorende tot de fam. der Myrtaceae, is oorspronkelijk beschreven van

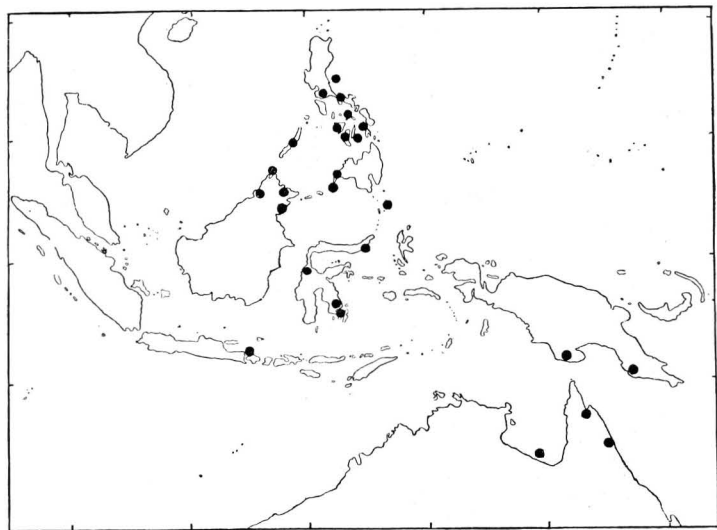

Fig. 2. Vindplaatsen van *Osbornia octodonta*; bij te voegen W. Soembawa.

tropisch NO. Australië, doch werd later op talrijke plaatsen in de O. helft van het Maleische gebied aangetroffen. Ze werd echter niet opgenomen in de uitnemende tabel, die MEINDERSMA in dit tijdschrift van mangrove-houtsoorten heeft gegeven (jg. 1923, blz. 70-77). Als men deze tabel gebruikt bij het determineren van *Osbornia*, komt ze door de afwezigheid van steltwortels en van latex, door het bezit van enkelvoudige, kale, tegenoverstaande bladeren zonder steunbladen, bij *Sonneratia* in de buurt. Van

Sonneratia is ze echter gemakkelijk te onderscheiden door de veel kleinere, omgekeerd eivormige, vrijwel zittende, aan den top meestal uitgerande bladeren, terwijl, zooals fig. 1 laat zien, de ongesteelde, kleine, zilvergrijs behaarde bloemen totaal verschillend zijn van de veel forskere, heel anders gebouwde *Sonneratia*-bloemen.

Osbornia, waarvan maar een soort in totaal bekend is, komt voor in smalle, zandige mangrove-boschjes, als een dichtvertakte kleine boom of soms als heester, met kleine luchtwortels, en bruine, papierachtig afschilferende schors, die soms gebruikt wordt voor het breeuwen van prauwen. Het hout is licht grijsbruin, dicht, en wordt geroemd wegens zijn duurzaamheid.

Een korte beschrijving moge dit artikel besluiten, met de hoop, dat de lezers in O. Java eens willen letten op deze plant.

Boompje of heester, 2-7 m hoog, met tot 10 cm dikke stam. Jonge twijgjes vierkant, de oudere rond met afbladderende schors, de internodiën korter dan of hoogstens evenlang als dan de bladeren. Bladeren tegenoverstaand, dof, kaal, spatelvormig tot gekeerd eivormig, met afgeronden, meestal uitgeranden top, naar den voet wigvormig versmald, zittend, met den twijg geleed, dun leerachtig met slecht waarneembare nerven, 2½-5 bij 1-3 cm. Bloemen alleenstaand of meestal in bundels van 2-3 in de bladoksels of aan de twijgeinden (3-bloemige bijschermpjes op een 1-2 mm lang steeltje), iedere

bloem door 2 kleine, eivormige, behaarde schubben gesteund, opvallend wit- of zilvergrijs zijdeachtig behaard. Kelkbuis met het vruchtbeginsel vergroeid, smal omgekeerd-kegelvormig, 5-6 mm lang; kelk-slippen 8, tong-eivormig, wit-behaard, blijvend, elkaar ten deele overdekkend, ca 1-2 mm lang.

Kroonbladen ontbrekend. Meeldraden talrijk. Vruchtbeginsel op den top behaard; stijl ca 5 mm lang, priemvormig, stempel niet verdikt. Vruchtbeginsel onvolkomen 2-hokkig; vrucht droog, met 1 of 2 zaden.

C. G. G. J. VAN STEENIS.

ENKELE OPMERKINGEN OVER FOSSIEL HOUT

Het mag algemeen bekend worden verondersteld, dat Ned.-Indië, speciaal wat betreft de Groote Soenda eilanden, vooral plaatselijk zeer rijk aan zg. „fossiel” hout is. Doorgaans wordt daar dan onder verstaan hout, dat door impregnatie met kiezelzuur aan de gewone wijze van tenietgaan ontsnapt is en in plaats daarvan nu een schier onbepaalde levensduur gekregen heeft.

Het zal vermoedelijk ook niet noodig zijn nader uit te wijden over de wijze waarop, ook alweer in het algemeen, deze „fossilisatie” geschiedt, genoeg zij er nogmaals de aandacht op te vestigen, dat, dank zij de wijze waarop dit proces gemeenlijk verloopt, de aanvankelijk aanwezige structuren doorgaans zeer fraai bewaard blijven, waardoor dit gesilicifieerde hout zich zoowel voor microscopische bestudeering, door middel van gewone gesteente-doorsneden, als voor siersteen bijzonder goed leent.

Verder moeten we helaas constateeren, dat er van het voorkomen, de verspreiding (zoowel horizontaal als verticaal) en de systematiek nog maar zeer weinig bekend is. Er zijn enkele stukken beschreven en gedetermineerd, hoofdzakelijk behoorende tot *Palmoxydon*, *Dipterocarpoxydon*, *Caesalpinioxydon*, etc., doch daarbij is het practisch gebleven. Of het voorkomen van dit plantaardig fossiel een zekere stratigraphische beteekenis kan hebben, — wat overigens in gebieden waar dierlijke fossielen uitermate zeldzaam zijn dan wel ontbreken, van groot belang zou kunnen blijken — is nog niet nader onderzocht, zelfs de bij geologische onderzoekingen zoo uiterst belangrijke vraag van eventueele mogelijkheid van correlatie van bepaalde lagen door middel van fossiel hout, is nog niet nader aan de orde gesteld, hoezeer zulks ook in gebieden met slecht bewaard of in het geheel niet aanwezig dierlijk fossiel materiaal, doch daarentegen veel en uitstekend geconserveerd plantaardig, ook voor de hand zou liggen!

In onze Oost zijn hoofdzakelijk drie gebieden gekenmerkt door het optreden van deze in vele opzichten zeer merkwaardige fossielen: Oost Borneo, Java (voornamelijk Bantam) en Palembang. Op de Oostkust van Borneo, speciaal in het gebied rondom Samarinda, dat eveneens door zijn enorme rijkdom aan kool bekend is, komt fossiel hout in geweldige hoeveelheden voor en wat meer zegt: daar is het voorkomen ervan zeer zeker aan bepaalde étages gebonden, zoodat het daar b.v. naar alle waarschijnlijkheid goed gebruikt zou kunnen worden voor correlatie-doeleinden, mits men er maar eindelijk eens toe over ging een behoorlijke inzameling en bewerking er van te doen plaats vinden! In sommige zônes is het optreden van gesilicifieerd hout dermate karakteristiek, dat de eenige „steen”, welke daar „überhaupt” voorkomen, stukken versteend hout zijn.